

Byla C-208/20**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2020 m. gegužės 14 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sofiyski rayonen sad (Sofijos apylinkės teismas, Bulgarija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. gegužės 14 d.

Ieškovės:

„Toplofikatsia Sofia“ EAD

„Chez Elektro Bulgaria“ AD

„Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia“ EOOD

Pagrindinių bylų dalykas

Trys civilinės bylos, kuriose atitinkamai kita šalis vis dar negali įgyti proceso šalies statuso, nes atsakovams neįmanoma asmeniškai įteikti teisminių dokumentų, jų kaimynams ar giminaičiams nurodant, kad jie gyvena kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Pagal SESV 267 straipsnį pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą dėl SESV 20 straipsnio 2 dalies a punkto, Reglamento Nr. 1206/2001 1 straipsnio 1 dalies a punkto ir Reglamento Nr. 1215/2012 5 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

Prejudiciniai klausimai

- 1 Ar Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 20 straipsnio 2 dalies a punktas, siejamas su Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio 2 dalimi, nediskriminavimo ir procesinių priemonių lygiavertiškumo per nacionalinį teismo procesą principai

taip pat Reglamento (EB) Nr. 1206/2001 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose 1 straipsnio [1 dalies] a punktas turi būti aiškinami taip, kad jei pagal teismo, į kurį buvo kreiptasi, vidaus teisę numatyta, kad šis turi *ex officio* surinkti oficialią informaciją apie atsakovo adresą savo valstybėje ir jei nustato, kad atsakovas yra kitoje Europos Sąjungos valstybėje, nacionalinis teismas, į kurį buvo kreiptasi, privalo surinkti informaciją apie atsakovo adresą ir iš jo gyvenamosios vietos valstybės kompetentingų institucijų?

- 2 Ar 2012 m. gruodžio 12 d. Reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 5 straipsnio 1 dalis, siejama su principu, pagal kurį nacionalinis teismas privalo garantuoti procesines teises, kad būtų veiksmingai apgintos teisės, kylančios iš Sąjungos teisės, turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, nustatydamas skolininko įprastinę gyvenamąją vietą kaip sąlygą, kuri yra būtina pagal vidaus teisę vykdant vienašalį formalų procesą nerenkant įrodymų, kaip kad mokėjimo įsakymo dėl piniginės prievolės įvykdymo procedūra, privalo kiekvieną pagrįstą įtarimą, kad skolininko įprastinė gyvenamoji vieta yra kitoje Europos Sąjungos valstybėje, aiškinti kaip teisinio pagrindo priimti mokėjimo įsakymą nebuvimą arba atitinkamai – kaip pagrindą, dėl kurio mokėjimo įsakymas neįgyja teisinės galios?
- 3 Ar 2012 m. gruodžio 12 d. Reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 5 straipsnio 1 dalis, siejama su principu, pagal kurį nacionalinis teismas privalo garantuoti procesines teises, kad būtų veiksmingai apgintos teisės, kylančios iš Sąjungos teisės, turi būti aiškinama taip, kad, net jei to nėra aiškiai apibrėžusi teisės nuostata, pagal ją nacionalinis teismas privalo *ex officio* panaikinti priimtą mokėjimo įsakymą, jam po mokėjimo įsakymo dėl konkretaus skolininko priėmimo nustačius, kad šis skolininkas greičiausiai neturi įprastinės gyvenamosios vietos teismo valstybėje, ir su sąlyga, kad pagal nacionalinę teisę tai yra kliūtis dėl tokio skolininko priimti mokėjimo įsakymą?
- 4 Jeigu atsakymas į 3 klausimą būtų neigiamas, ar jame nurodytos nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas nacionalinis teismas privalo panaikinti priimtą mokėjimo įsakymą, jei patikrino ir aiškiai nustatė, kad skolininkas teismo, į kurį buvo kreiptasi, valstybėje neturi įprastinės gyvenamosios vietos?

Sąjungos teisės nuostatos ir jurisprudencija

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 18 straipsnis ir 20 straipsnio 2 dalies a punktas.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio 2 dalis.

2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 60 straipsnio 1 dalis.

2001 m. gegužės 28 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1206/2001 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose 1 straipsnio 1 dalies a punktas.

2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse (dokumentų įteikimas) ir panaikinančio Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1348/2000 1 straipsnio 1 ir 2 dalys.

2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 5 straipsnio 1 dalis.

1976 m. gruodžio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Rewe-Zentralfinanz*, 33-76, EU:C:1976:188.

2012 m. gruodžio 19 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Alder*, C-325/11, EU:C:2012:824.

2015 m. rugsėjo 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Alpha Bank Cyprus*, C-519/13, EU:C:2015:603.

2016 m. balandžio 28 d. Teisingumo Teismo nutartis *Alta Realitat*, C-384/14, EU:C:2016:316.

Nacionalinės teisės nuostatos

***Zakon za zadalzheniata i dogovorite* (Prievolių ir sutarčių įstatymas) 68 straipsnio a punktas.**

- 5 *Grazhanski protsesualen kodeks* (Civilinio proceso kodeksas) 38, 40 ir 41 straipsniai, 42 straipsnio 1 dalis, 43 straipsnis, 44 straipsnio 1 dalis, 45 straipsnis, 46 straipsnio 1 ir 2 dalys, 47 straipsnio, 1, 2, 3, 5, 6 ir 7 dalys, 48, 53 ir 246 straipsniai, 282 straipsnio 2 dalis, 410 straipsnio 1 dalies 1 punktas ir 2 dalis, 411 straipsnis, 413 straipsnio 1 dalis, 414–416, 419 ir 423 straipsniai.
- 6 *Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo* (Tarptautinės privatinės teisės kodeksas) 4 straipsnio 1 dalis ir 48 straipsnis.
- 7 *Zakon za grazhdanskata registratsia* (Civilinės registracijos įstatymas) 90 straipsnio 1 dalis, 93 ir 94 straipsniai, 96 straipsnio 1 dalis.

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 8 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiame teisme iškeltos trys civilinės bylos, kuriose kita šalis vis dar negali įgyti proceso šalies statuso, nes atsakovams neįmanoma įteikti teisminių dokumentų.
- 9 Pirmojoje (ginčo) byloje ieškovė „*Toplofikatsia Sofia*“ EAD pareiškia ieškinį atsakovei DP – fiziniam asmeniui, vartotojai ir Bulgarijos pilietei – dėl reikalavimo, susijusio su šiluminės energijos tiekimu Sofijoje esančiam nekilnojamam turtui, įskaitant su tuo susijusias paslaugas ir įstatymo nustatytas palūkanas, nustatymo.
- 10 Byla buvo iškelta po to, kai mokėjimo įsakymo dėl piniginės prievolės įvykdymo procedūros metu skolininkės DP nepavyko rasti jos registracijos adresais. Teismas nurodė pritvirtinti pranešimą prie įėjimo durų, tačiau dokumentai vėlgį nebuvo pristatyti. Todėl teismas nurodė, kad siekiant nustatyti mokėjimo įsakyme nurodytus reikalavimus turi būti pareikštas ieškinys.
- 11 Ieškinio kopija buvo išsiųsta DP jame nurodytu adresu Sofijoje, tačiau DP ten rasti nepavyko. Teismas *ex officio* surinko informaciją apie adresą iš gyventojų ir darbdavių registrų, kuriuos tvarko valstybinės institucijos. Iš jų matyti, kad nuolatinis ir aktualus DP gyvenamosios vietos adresas yra ieškinyje nurodytas adresas, tačiau DP nuo 2013 m. sausio oficialiai Bulgarijoje nebedirba. Teismas nurodė ją šaukti į teismą jos registracijos adresu pritvirtinant pranešimą [prie įėjimo durų]. 2019 m. spalį teismo tarnautojas, turintis įteikti pranešimus, nuvyko nurodytu adresu ir pažymėjo, kad DP, pasak kaimyno, septynerius metus gyvena Prancūzijoje.
- 12 Antroje (mokėjimo įsakymo dėl piniginės prievolės įvykdymo) byloje ieškovė „*Chez Elektro Bulgaria*“ AD, komunalinių paslaugų tiekimo įmonė, prašo dėl EQ, kuris yra fizinis asmuo ir vartotojas, priimti mokėjimo įsakymą dėl nemokėjimo už elektrą, tiekiamą Sofijoje esančiam nekilnojamam turtui.
- 13 Teismas priėmė mokėjimo įsakymą ir nurodė jį įteikti skolininkui EQ, kad jis pateiktų savo poziciją dėl to, ar ginčys skolą. Teismo tarnautojas nuvyko ieškovės nurodytu adresu, kuris sutampa su nuolatinio ir aktualio skolininko gyvenamosios vietos adresu gyventojų registre. Tarnautojas ten nieko nerado ir pritvirtino pranešimą ant įėjimo durų. Iš vieno kaimyno jis sužinojo, kad skolininkas metus gyvena Vokietijoje. Iš teismo *ex officio* surinktos informacijos matyti, kad skolininkas Bulgarijoje nėra draustas nuo 2010 m. sausio.
- 14 Trečioje (mokėjimo įsakymo dėl piniginės prievolės įvykdymo) byloje ieškovė „*Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia*“ EOOD, skolų surinkimo įmonė, prašo priimti mokėjimo įsakymą dėl FR, kuris yra fizinis asmuo ir vartotojas Sofijoje įsikūrusiai finansų įstaigai negražinęs paskolos.
- 15 Teismas priėmė mokėjimo įsakymą ir nurodė jį įteikti skolininkui FR, kad jis pateiktų savo poziciją dėl to, ar ginčys skolą. Teismo tarnautojas du kartus nuvyko

ieškovės nurodytu adresu, kuris sutampa su nuolatiniu ir aktuali skolininko gyvenamosios vietos adresu gyventojų registre, ir nustatė, kad ten gyvena skolininko motina. Ji atsisakė priimti dokumentą sūnaus vardu ir teigė, kad jis trejus metus gyvena Vokietijoje, tačiau tikslaus jo adreso ji nežinanti. Ji davė du bulgariškus mobiliųjų telefonų numerius, kad būtų galima susisiekti su skolininku, tačiau jais niekas neatsakė.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas abejoja, ar ginčo procesą reglamentuojanti nacionalinė teisė teisminių dokumentų, adresuotų kitoje valstybėje esančiam adresatui, atveju numato įteikimo priemones, suderinamas su Sąjungos teisės reikalavimais. Visų pirma, reikia nustatyti, ar pagal ESTT jurisprudencijoje įtvirtinąs proceso taisyklių lygiavertiškumo principą reikalaujama, kad būtų rastas taip pat ir asmenų adresas užsienyje, kaip tai daroma asmenų, kurių registracijos adresas yra Bulgarijoje, atžvilgiu.
- 17 Tačiau mokėjimo įsakymo dėl piniginės prievolės įvykdymo byloje, kuri nagrinėjama formaliai ir kurioje ieškovo reikalavimams netaikomi reikalavimai, keliami įrodinėjimui ginčo procese, pagal nacionalinę teisę teismo jurisdikciją siejama su įprastine skolininko gyvenamąja vieta. Todėl įteikimo būdo klausimas tokiose bylose taip pat svarbus nustatant teismo tarptautinę jurisdikciją.
- 18 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su proceso autonomijos principo taikymu valstybėse narėse ir jo apribojimais, nustatytais ESTT jurisprudencijoje. Remiantis ESTT sprendimu byloje [33/76] *Rewe-Zentralfinanz*, valstybės narės savo procesines taisykles pagal vidaus teisę turi vienodai taikyti tiek teisėms, kylančioms iš nacionalinės teisės, tiek ir toms, kurias suteikia Sąjungos teisė.
- 19 SESV 18 straipsnis, kuriame draudžiama bet kokia diskriminacija dėl pilietybės, taip pat susijęs su klausimu dėl konkretaus teisminių dokumentų adresato adreso užsienyje suradimo. Taip pat svarbus ir SESV 20 straipsnio 2 dalies a punktas, kuriame numatyta teisė laisvai apsigyventi visoje Sąjungos teritorijoje. Taip pat taikomas ir Reglamentas Nr. 1206/2001, nes šioje byloje civilines bylas nagrinėjantis teismas nori sužinoti, ar turi surasti šalių adresą užsienyje.
- 20 Nustatant, ar nacionalinis teismas turi jurisdikciją priimti mokėjimo įsakymus dėl asmenų, kurių įprastinė gyvenamoji vieta yra už teismo valstybės teritorijos ribų, taikoma Reglamento (ES) Nr. 1215/2012 5 straipsnio 1 dalies nuostata. Pagal šią nuostatą asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, draudžiama pareikšti ieškinius kitos valstybės narės teismuose, jeigu nėra įvykdytos reglamento 7-26 straipsniuose nurodytos sąlygos. Remiantis šio reglamento 62 straipsnio 1 dalimi, sąvoka „nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta“ nustatoma pagal teismo, į kurį buvo kreiptasi, vidaus teisę.
- 21 Remiantis Sprendimo byloje *Alder*, C-325/11, pateiktu išaiškinimu, valstybės narės teisės aktai, kuriais Sąjungos pilietis įpareigojamas nurodyti teismo, kuriame

jis yra teismo proceso šalis, valstybėje esantį atstovą, įgaliotą priimti įteikiamus dokumentus, prieštarauja Reglamento (EB) Nr. 1393/2007 1 straipsnio 1 daliai. Pagal šio reglamento 1 straipsnio 2 dalį, pastarasis netaikomas jeigu nežinomas asmens adresas.

Ryšys su Sąjungos teise ir aiškinimo būtinybė

- 22 Visų pirma, reikia pažymėti, kad kalba eina apie tarptautinio pobūdžio civilines bylas, nes viena iš šalių greičiausiai gyvena užsienyje. Atsižvelgiant į ginčo dalyką – prievolę sumokėti už Bulgarijoje pristatytas prekes ir ten suteiktas paslaugas – Bulgarijos teismai turi būti laikomi turinčiais jurisdikciją pagal bendrąsias Reglamento (ES) Nr. 1215/2012 taisykles, nepriklausomai nuo to, ar atsakovų gyvenamoji vieta yra Bulgarijoje.
- 23 Pirmojoje byloje, atsižvelgdamas į anksčiau nurodytas faktines aplinkybes dėl dokumentų įteikimo atsakovei, teismas turi išnagrinėti ieškinį, klausdamas ieškovės, ar ji žino, kad atsakovė registruota [kitu] ieškovei žinomu adresu. Atsižvelgiant į tai, kad ir ieškinyje nurodytas tik atsakovės registracijos adresas, labai tikėtina, jog atsakovė nurodys, kad jai toks adresas nėra žinomas. Esant tokioms aplinkybėms, teismas privalės paskelbti pranešimą „*Darzhaven vestnik*“ (Bulgarijos oficialus leidinys) ir, jei atsakovė neatsilieps (o tai taip pat tikėtina, nes jos Bulgarijoje nėra ir ji neturi galimybės perskaityti spausdinto oficialaus šios valstybės leidinio varianto), privalės paskirti jai specialų įgaliotinį.
- 24 Taip atsakovė netektų galimybės dalyvauti procese, jei būtų turima informacijos, jog ji gyvena užsienyje, t. y. kitoje valstybėje narėje. Jei taip nebūtų ir atsakovė gyventų kitu adresu Bulgarijoje, teismas turi galimybę papildomai patikrinti informaciją apie registruotą adresą ar darbdavį. Pagal vidaus teisę nurodyti aktualaus adreso užsienyje nėra galimybės, todėl šioje byloje atsakovė nurodyti savo adreso užsienyje negali.
- 25 Taigi pagal vidaus teisę sudaromos nelygios sąlygos asmenims, laikinai gyvenantiems kitu adresu Bulgarijoje, ir tiems, kurie gyvena kitu adresu užsienyje. Tuo tarpu, jei prieš Bulgarijos piliečius pradedamas teismo procesas, jų visada ieškoma jų registracijos adresu Bulgarijoje. Taigi asmenimis, kurie pasinaudojo savo teise laisvai judėti pagal SESV 20 straipsnio 2 dalies a punktą, taikomas skirtingas požiūris, kiek tai susiję su jų teise dalyvauti teismo procese [garantuojamas pagal Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio 2 dalį].
- 26 Kyla klausimas, ar šis skirtingas požiūris yra pagrįstas atsižvelgiant į ESTT nutarties *Alta Realitat*, C-384/14, 58 punkte nustatytus kriterijus, pagal kuriuos efektyvus keitimasis dokumentais tarpvalstybinėse bylose ir gavėjo procesinių teisių apsauga turi būti derinami vienas kito atžvilgiu (principas, nustatytas taip pat ir Sprendimo byloje *Alpha Bank Cyprus*, C-519/13, 41 punkte). Jei piliečio, neturinčio registracijos adreso užsienyje ir neturinčio galimybės tokio konkretaus adreso nurodyti, šaukimas į teismą prieštarauja Sąjungos teisei, taip pat turi būti atsakyta į klausimą, ar tokiu atveju nacionalinis teismas gali paprašyti duomenų

apie atsakovės gyvenamosios vietos registraciją iš jos gyvenamosios vietos valstybės – Prancūzijos Respublikos. Šiam tikslui teismas turi kitą Sąjungos teisės instrumentą, o būtent, galimybę paprašyti kitose Sąjungos valstybėse esančių teismų rinkti įrodymus pagal Reglamentą (EB) Nr. 1206/2001. Tačiau tokia tvarka gali būti taikoma tik tuo atveju, jei daroma prielaida, kad, atsižvelgiant į vidaus teisės numatytas priemones, pagal Sąjungos teisę nacionalinis teismas įpareigotas nustatyti šalių adresus ir kitose valstybėse narėse.

- 27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo teigimu, abejose mokėjimo įsakymo dėl piniginės prievolės įvykdymo bylose, kuriose jau priimti galutiniai teisės aktai – formalus proceso tvarka priimti mokėjimo įsakymai, tačiau reikia patikrinti, ar šie teisės aktai gali tapti teisiškai privalomais, – įmanoma, kad nagrinėjami teisės aktai buvo išduoti neturint tarptautinės kompetencijos.
- 28 Remiantis Reglamento (ES) Nr. 1215/2015 5 straipsnio 1 dalimi, išskyrus reglamente numatytas aplinkybes, valstybės narės teismas negali paskelbti sprendimo asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra kitoje valstybėje narėje. Sąvoka „nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta“ apibrėžiama pagal kiekvienos atskiros valstybės teisę.
- 29 Bulgarijos įstatymų leidėjas aiškiai neapibrėžė ir nenurodė, kuri teisinė sąvoka pagal vidaus teisę bendrai aiškinama kaip atitinkama „nuolatinės gyvenamosios (buveinės) vietos“ sąvoka. Remiantis *Varhoven kasatsionen sad* (VKS, Aukščiausiasis kasacinis teismas, Bulgarija) jurisprudencija, tai negali būti laikoma nuolatinės gyvenamosios vietos adresu, nes šis adresas gali būti tik Bulgarijos teritorijoje.
- 30 Todėl, remiantis Bulgarijos teise, „gyvenamosios (buveinės) vietos“ kategorija apibrėžiama pagal du kriterijus – aktualų registracijos adresą arba įprastinę gyvenamąją vietą. Mokėjimo įsakymo dėl piniginės prievolės įvykdymo bylos atveju įstatymų leidėjas kategoriškai draudžia priimti mokėjimo įsakymą, jei asmuo, dėl kurio toks įsakymas turi būti priimtas, įprastai gyvena šalies, esančios už Bulgarijos ribų, teritorijoje.
- 31 Aiškinamuoju sprendimu Nr. 4/2013 VKS įpareigoja nacionalinius teismus griežtai taikyti šią taisyklę, nes mokėjimo įsakymo dėl piniginės prievolės įvykdymo byloje įrodymai nerenkami ir daroma prielaida, kad nacionalinis teismas proceso metu negali nustatyti, ar yra įvykdytas įstatyme įtvirtintas reikalavimas, kad skolininko įprastinė gyvenamoji vieta būtų Bulgarijoje. Todėl teismas turi priimti mokėjimo įsakymą, ir jei nepareiškiami prieštaravimų (kurių nebūtina pagrįsti) ir šis mokėjimo įsakymas yra įteikiamas asmeniui, esančiam gavėjo registracijos adresu, mokėjimo įsakymas tampa teisiškai privalomu. Remiantis įsiteisėjusiu mokėjimo įsakymu gali būti pradėta vykdymo procedūra ir vykdymas gali būti nukreipiamas į skolininko turtą, net jei jo įprastinė gyvenamoji vieta yra už Bulgarijos ribų.

- 32 Tuo tarpu teismas, remdamasis minėtu aiškinamuoju sprendimu, nevertina aplinkybės, ar registruotas aktualus adresas kitoje valstybėje yra pagrindas nacionaliniam teismui manyti, kad ten yra įprastinė gyvenamoji vieta ar kad jos ten nėra.
- 33 Nors nacionalinė jurisprudencija dėl mokėjimo įsakymo, priimto skolininko, nuolat gyvenančio kitoje šalyje, atžvilgiu numato apsaugą pateikiant prieštaravimą apeliaciniam teismui, ši apsauga nėra veiksminga. Taip yra todėl, kad kreipimasis į apeliacinį teismą nesustabdo pradėto priverstinio vykdymo. Skolininkas gali kreiptis dėl jo sustabdymo tik sumokėjęs užstatą.
- 34 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui kyla rimtų abejonų, kad dėl tokio aiškinimo Reglamento Nr. 1215/2012 5 straipsnio 1 dalyje pateikta taisyklė, susijusi su „nuolatine gyvenamąja (buveinės) vieta“, praras savo [praktinį] veiksmingumą. Atitinkamai kyla klausimas, ar suderinama su Sąjungos teise, kaip VKS aiškina būdą, kuriuo mokėjimo įsakymo dėl pinigines prievolės įvykdymo byloje teismas nustato skolininko įprastinę gyvenamąją vietą, o būtent, jos nepatikrindamas ir nesiremdamas duomenimis, gautais iš teismo tarnautojų, atsakingų už pranešimų įteikimą. Ypač kyla abejonų dėl to, ar buvo laikomasi principo, pagal kurį numatomos veiksmingos priemonės teisėms, kylančioms iš Sąjungos teisės, ginti, kaip tai įtvirtinta Sprendime *Rewe-Zentralfinanz* [33/76].
- 35 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas taip pat prašo įvertinti atvejį, kai skolininko įprastinė gyvenamoji vieta nebuvo tiksliai nustatyta, tačiau įtariama, kad jo Bulgarijoje nėra.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo argumentai

- 36 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas Teisingumo Teismo prašo įvertinti, ar esant tam tikroms sąlygoms neprivalu nacionaliniame teismo procese išplėsti veiksmingos teisminės gynybos principo, įtvirtinto Sprendime *Rewe-Zentralfinanz* [33/76]. Remiantis šiuo sprendimu ir ESTT suformuota jurisprudencija pagal procesinės autonomijos principą valstybės nars įpareigojamos nustatyti teismus ir procedūras, kurios veiksmingai ir vienodai (atsižvelgiant į teises, kylančias iš vidaus teisės) apgintų Sąjungos teisės suteiktas teises.
- 37 Nagrinėjamu atveju matyti, kad vidaus teisė pagal savo prigimtį, o būtent, teismo pareiga rasti atsakovo registracijos adresą, nėra vienodai taikoma piliečiams, gyvenantiems kitoje Sąjungos šalyje. Šių piliečių atžvilgiu neaišku, ar teismas privalo surinkti įrodymus apie adresą, jei byloje yra pakankamai informacijos apie tai, kurioje Sąjungos valstybėje narėje jie yra. Tuo tarpu Reglamento Nr. 1393/2007, o būtent, Reglamento dėl dokumentų įteikimo 1 straipsnio 2 dalyje aiškiai draudžiama taikyti jį asmenims, kurių adresas nežinomas.
- 38 Esant tokioms aplinkybėms, metodai, užtikrinantys kitoje valstybėje gyvenančių Bulgarijos piliečių dalyvavimą civilinėse bylose Bulgarijos teismuose, yra visiškai

neveiksmingi. Praktiškai jie priklauso nuo ieškovo sąžiningumo, jam nurodant šių piliečių adresą kitoje valstybėje.

- 39 Vis dėlto reikėtų atsižvelgti į tai, kad tokią situaciją iš dalies lemia adreso registravimo Bulgarijoje taisyklės. Bulgarijos Civilinės registracijos įstatymas neleidžia registruoti konkretaus Bulgarijos piliečio adreso užsienyje. Registruojama tik gyvenamosios vietos valstybė ir to atitinkamai negalima panaudoti įteikiant pranešimus gavėjui. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, ši aplinkybė yra svarbi sprendžiant klausimą, ar nacionalinis teismas privalo nustatyti Bulgarijos piliečių adresus kitose valstybėse narėse.
- 40 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas negali pasiūlyti konkretaus atsakymo į pirmąjį klausimą dėl kriterijaus, pagal kurį įteikimo greitis būtų suderinamas su šalių procesinių teisių apsauga. Viena vertus, asmens buvimo vietos kitose šalyse nustatymas yra procedūra, vilkinanti teismo procesą, kuris galiausiai yra vykdomas prieš Bulgarijos piliečius, kurie turi tam tikrus įsipareigojimus savo gimtosios šalies atžvilgiu, įskaitant pareigą pranešti savo adresą ir turėti kontaktinį asmenį valstybinėms institucijoms. Kita vertus, ši pareiga Sąjungos teisėje žymiai palengvinama (žr. Sprendimo byloje *Alder*, C-325/11, 39-41 punktą). Tiesa ir tai, kad procese, kurį sustabdė prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, atsakovai nepranešė, kad gyvena ne savo pilietybės valstybėje, tačiau net ir jiems įvykdžius savo įsipareigojimą, nebūtų įmanoma vienareikšmiškai nustatyti jų adreso.
- 41 Atsižvelgiant į antrąją klausimų grupę – arba atitinkamai į įprastinės gyvenamosios vietos nustatymo būdą mokėjimo įsakymo dėl piniginės prievolės įvykdymo byloje – prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, nacionalinės institucijos yra atsakingos už tai, kad būtų veiksmingai taikoma Sąjungos teisė. Dėl to būtina, kad asmenys, gyvenantys vienoje Sąjungos valstybėje narėje, nebūtų nuteisiami kitose valstybėse. Nacionalinis įstatymų leidėjas, siekdamas užtikrinti, kad šis tikslas būtų pasiektas mokėjimo įsakymo dėl piniginės prievolės įvykdymo byloje, uždraudė priimti mokėjimo įsakymą dėl asmenų, kurių įprastinė gyvenamoji vieta ne Bulgarijoje.
- 42 Tačiau jurisprudencija apribojo šią pareigą, kai pareikalavo, kad teismas nustatytų vieną neigiamą aplinkybę – kad pilietis neturi įprastinės gyvenamosios vietos Bulgarijoje, juo labiau procese, kuris iš esmės yra vienašalis ir kuriame nėra renkami įrodymai. VKS yra uždraudęs teismams remtis netiesioginiais ir neišsamiais įrodymais, pavyzdžiui, kaimynų ar giminaičių pateikta informacija, kad skolininkas gyvena užsienyje.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo teigimu, mokėjimo įsakymo dėl piniginės prievolės įvykdymo byloje įtariant, kad skolininkas neturi įprastinės gyvenamosios vietos Bulgarijoje, mokėjimo įsakymą priėmęs teismas turi jį panaikinti.